

Nr 212.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1925—1926 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner; given Stockholms slott den 20 mars 1925.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag ur protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför härefter:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om beredande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1925—1926 åt de präster, som fått sina löneförmåner reglerade genom 1910 års prästerliga avlöningslagar.

Det torde därvid vara lämpligt att till en början erinra om gällande bestämmelser i ämnet.

De grundläggande stadgandena rörande prästernas dyrtidstillägg finnas intagna i den efter riksdagens och kyrkomötets hörande utfärdade lagen den

Dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. fl. prästmän.

30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner.

Angående sättet för gäldandet av krigstidsunderstödet föreskrives i lagen, att dylikt understöd åt kyrkoherdar, komministrar och ständiga adjunkter skall för varje pastorat, såvitt angår dess prästerskap, bestridas, i den mån sådant erfordras, medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapet anslagna avlöningstillgångar, på sätt och i den ordning 11 § första mom. samt 19 och 20 §§ lagen om reglering av prästerskaps avlöning stadga. Har för bestridande av, jämte avlöning, krigstidsunderstöd åt nu nämnda präster såsom församlingsavgifter inom ett pastorat utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar 6 öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, skall ersättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet. Krigstidsunderstöd åt adjunkt i egentlig bemärkelse samt åt innehavare av prästerlig emeritilön skall i sin helhet gäldas ur kyrkofonden.

I lagen meddelas vidare, bland annat, den bestämmelsen, att kyrkofonden ej får för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda.

Genom lag den 22 april 1921 (nr 192) har ett tillägg till denna bestämmelse gjorts av innehåll, att, därest med iakttagande av angivna begränsning skäligt krigstidsunderstöd icke kan beredas prästerskapet, då må, där särskilda skäl föreligga, för ändamålet användas jämväl ytterligare belopp, icke överstigande den kapitalökning, fonden intill närmast föregående kalenderår vunnit efter den 31 december 1918.

Vad kontraktsprostarna beträffar, bereddes möjlighet till dyrtidstillägg först genom lagen den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar.

De närmare bestämmelserna om prästernas dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1924—1925 återfinnas *dels* i kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 312) angående dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, *dels ock* i kungörelsen samma dag (nr 313) angående dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner.

Att lämna någon närmare redogörelse för innehållet i nämnda kungörelser torde icke vara påkallat. Jag anser mig dock böra erinra om några av de allmänna grunderna för tilläggets utgående.

Till *de i tjänst varande prästmännen* utgår dyrtidstillägget under form av *procentuellt tillägg*, utgörande 33 procent av de med befattningen i fråga förenade kontanta avlöningsförmånerna, dock högst å 7,800 kronor, varjämte till befattningshavare, vilken vid ingången av ecklesiastikåret på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 16 års ålder, utgår ett fast tillägg av 60 kronor för år räknat för varje dylikt barn, s. k. *barn-tillägg*.

Till innehavarna av prästerliga emeritilöner utgår dyrtidstillägget med dels ett belopp, bestämt i förhållande till ett för varje kvartal gällande grundtal, procentuellt tillägg, dels barntillägg, dels ock ett för varje kvartal lika belopp, fast tillägg. Det procentuella tillägget beräknas med ledning av det tal, som anses motsvara den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda levnadskostnadsökningen och utgår i förhållande till ett för kvartal beräknat tilläggsunderlag samt efter ett procenttal, motsvarande hälften av talet för levnadskostnadsökningen. Tilläggsunderlaget utgöres i fråga om emeritilön till kyrkoherde och komminister av den på kvartalet belöpande delen av emeritilönen samt i fråga om emeritilön till extraordinarie präst av ett belopp av 450 kronor för kvartal. Dessa bestämmelser stå i närmaste överensstämmelse med de grunder, enligt vilka dyrtidstillägg utgår till f. d. befattningshavare i statens tjänst med icke nyreglerade pensioner. Olikheterna äro endast formella och hänföra sig huvudsakligen till det förhållandet, att emeritilönerna utbetalas för ecklesiastikkvartal. Barntillägget utgår till innehavare av emeritilön, vilken vid ecklesiastikårets ingång på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 16 år, med 15 kronor för kvartal och varje sålunda underhållet barn, dock med iakttagande av viss begränsning. Det fasta tillägget avser att giva innehavarna av de lägsta emeritilönerna en förhöjning i dyrtidstillägget, som motsvarar det till vissa av statens pensionärer utgående pensionstillägget jämte därå belöpande dyrtidstillägg. Med hänsyn till bestämmelserna i emeritilönelagen har det nämligen icke varit möjligt att utan kyrkomötets hörande förhöja emeritilönerna med belopp, motsvarande pensionstillägget.

De sålunda fastställda grunderna för bestämmandet av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1924—1925 åt de i tjänst varande prästmännen avvika i någon mån från dem, som varit gällande i fråga om statens befattningshavare under motsvarande tidsperiod.

Med hänsyn till de säregna grunder, varefter det ordinarie prästerskapets löner utmätas, samt de regler, som gälla för bestridandet av kostnaden för det till samma prästmän utgående dyrtidstillägget, ansåg man, då systemet med s. k. glidande skala började användas för statstjänstemännens del, icke lämpligt att övergå till samma system beträffande de i tjänst varande prästmännen. Dessas dyrtidstillägg har därför även under ecklesiastikåren 1919—1925 utgått efter ett system med fixa belopp. För att bereda möjlighet att under löpande ecklesiastikårs lopp vidtaga eventuellt nödig jämkning i det prästerna tilldelade dyrtidstillägget har emellertid Kungl. Maj:t erhållit be-myndigande att, därest det grundtal, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg beräknades, under året bleve föremål för ändring, förordna, att det till prästerna utgående tillägget skulle undergå skäligen jämkning. Med anledning härav har för nämnda ecklesiastikår stadgandet om tilläggets storlek formulerats på sådant sätt, att bestämmelsen förklarats skola gälla allenast tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade. Under ecklesiastikåret 1924—1925 har någon ändring av prästernas dyrtidstillägg icke vidtagits.

Med hänsyn till de naturaförmåner och tjänstbarheter, som tillförsäkrats en stor del av prästerskapet i samband med de förutvarande bostadsbostäl-

lenas utarrendering, och vilka givetvis i ett flertal fall medfört en ej oväsentlig lättnad i dyrtidens tryck, har det beträffande ecklesiastikåret 1918—1919 och senare ecklesiastikår ansetts skäligt, att de i tjänst varande prästernas dyrtidstillägg bleve föremål för någon nedsättning i jämförelse med statstjänstemännens. För innevarande ecklesiastikår har det till prästerna utgående tillägget utmätts så, att det skulle komma att ligga omkring 3 procent under statstjänstemännens. Ifrågavarande minskning har ansetts lämpligen böra drabba enbart det procentuella tillägget.

Övriga avvikelser från de för statstjänstemännen gällande bestämmelserna, vilka avvikelser i regel varit föranledda av hänsyn till det egenartade prästerliga avlöningssystemet, torde icke vara av beskaffenhet att behöva särskilt beröras.

Efter denna återblick på de bestämmelser, som reglera grunderna för prästernas dyrtidstillägg under nu löpande ecklesiastikår, ber jag få övergå till frågan om beredande av dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1925—1926.

I likhet med vad tidigare varit fallet synes beträffande det till prästerna under ecklesiastikåret 1925—1926 utgående dyrtidstillägget såsom allmän regel böra gälla, att de grunder, som kunna komma att fastställas för utmätande av statstjänstemännens och statspensionärernas dyrtidstillägg för motsvarande tidrymd, böra i tillämpliga delar vara normerande jämväl för prästernas tillägg.

Nu gällande bestämmelser i fråga om de grunder, varefter statstjänstemännens dyrtidstillägg utmätas, äro meddelade i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265), vilken trädde i kraft den 1 juli 1923 och gäller tills vidare utan någon tidsbegränsning. I enlighet med riksdagens beslut komma dessa grunder att gälla oförändrade även under budgetåret 1925—1926.

Prästernas dyrtidstillägg utgår efter ett procenttal, som fastställles med utgångspunkt från det till grund för statstjänstemännens dyrtidstillägg liggande indextalet för levnadskostnadsökningen, och som är så avvägt, att procenttalet för prästernas dyrtidstillägg beräknats ligga tre enheter under procenttalet för det tillägg, som samtidigt utgår till statstjänstemän med oreglerade löner. För ecklesiastikåret 1924—1925 bestämdes prästernas dyrtidstillägg till 33 procent. Såsom förut nämnts, har någon ändring härutinnan ej ägt rum under ecklesiastikåret.

Vid beräkningen av kostnaderna för statstjänstemännens dyrtidstillägg under budgetåret 1925—1926 har chefen för finansdepartementet utgått från en antagen medelindex av 175. Vid sådant förhållande kunde det synas lämpligt att fastställa prästernas dyrtidstillägg till 34 procent. Det finnes emellertid en omständighet, som talar för att tillägget bör utgå efter ett något högre procenttal. För innevarande kalenderkvartal är indextalet 178, och dyrtidstillägget till de icke-nyreglerade statstjänstemännen utgår följaktligen med 39 procent. Prästernas dyrtidstillägg ligger således för när-

varande 6 procent under statstjänstemännens. Såvitt man nu kan bedöma, torde indextalet för nästa kalenderkvartal icke komma att undergå större sänkning än med högst någon enhet. Med hänsyn härtill synes skäligt, att prästernas dyrtidstillägg bestämmes med utgångspunkt från indextalet 178. Skulle indextalet under senare delen av ecklesiastikåret bli föremål för ändring, bör givetvis prästernas dyrtidstillägg undergå skäligen jämkning. Jag håller således före, att dyrtidstillägget åt de tjänstgörande prästerna bör tills vidare från och med den 1 maj 1925 utgå med ett belopp, motsvarande 36 procent av de kontanta avlöningsförmåner, dock att dyrtidstillägg icke må beräknas å den del av avlöningsförmåner, som överstiger 7,800 kronor.

Vad härefter angår frågan om dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner vill jag erinra därom, att jämlikt 3 § lagen om krigstidsunderstöd den 30 augusti 1918 de grunder, som gälla för krigstidstillägg eller annat dylikt understöd åt statens pensionärer, skola äga motsvarande tillämpning i fråga om krigstidstillägg åt prästerliga emeriti.

För att i möjligaste mån jämställa de sistnämnda med pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst i motsvarande pensionsläge har man, enligt vad förut nämnts, tilldelat innehavarna av emeritilöner under en viss storlek, förutom dyrtidstillägg och barntillägg, jämväl ett s. k. fast tillägg, så anpassat att det motsvarar statspensionärernas pensionstillägg med därå belöpande dyrtidstillägg.

Innehavarna av prästerliga emeritilöner hava i avseende å dyrtidstillägg hitintills varit likställda med statens f. d. befattningshavare med icke reglerade pensioner, till vilka senare dyrtidstillägget utgått efter en högre procent än till f. d. befattningshavare med nyreglerade pensioner. Enligt det förslag i fråga om dyrtidstillägg åt statens pensionärer, som av Kungl. Maj:t i proposition den 6 mars 1925 framlagts för riksdagen, avses att denna skillnad i dyrtidstilläggens belopp skulle försvinna från och med budgetåret 1925—1926 och pensionerade f. d. befattningshavare erhålla dyrtidstillägg enligt de nu för pensionärer med reglerade pensioner gällande bestämmelser. I samband därmed föreslås, att de icke reglerade pensionerna skulle, fränsett de ytterligare förmåner, som skulle tillkomma vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst, undergå viss förhöjning, motsvarande minskningen i dyrtidstillägget. För att samma bestämmelser rörande dyrtidstillägg, som avses för f. d. befattningshavare i statens tjänst, skulle bli gällande för innehavarna av emeritilöner, skulle dessa löner behöva höjas på samma sätt. Då någon utredning beträffande en eventuell höjning av emeritilönerna icke skett och genomförandet av en sådan höjning erfordrar både riksdagens och kyrkomötets medverkan, kan någon höjning av emeritilönerna icke nu äga rum. Under sådana omständigheter böra de för ecklesiastikåret 1924—1925 gällande bestämmelserna angående dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner, för vilka bestämmelser jag förut redogjort, oförändrade gälla även under ecklesiastikåret 1925—1926.

Jag övergår härefter till att behandla *dels* frågan om kostnaden för dyrtidstillägget under ecklesiastikåret 1925—1926, därest detta tillägg kommer att utgå enligt de av mig förordade grunderna, *dels ock* spörsmålet om kyrkofondens förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av sagda kostnad.

Såsom redan framhållits kommer på grund av stadgandet i 4 § lagen den 30 augusti 1918 en del av dyrtidstillägget till det ordinarie prästerskapet och de ständiga adjunkterna i nyreglerade pastorat att påvåla pastoraten i form av ökade församlingsavgifter inom den stadgade ramen av 6 öre per 10-krona av hela inkomstbeloppet. Återstoden av tillägget till nämnda befattningshavare får kyrkofonden vidkännas *dels* i form av minskad inkomst av arrendemedel, lägenhetsavgälder och räntor, vilka eljest skulle från pastoraten hava inlevererats till fonden enligt 3 § 5 mom. kyrkofondslagen, *dels* genom ökad utbetalning av skogsförsäljningsmedel, som tillkomma pastoraten enligt 19 § 4 mom. prästlöneregleringslagen, *dels ock* genom förhöjda bidrag till pastoraten enligt 21 § sistnämnda lag. Vad åter angår dyrtidstillägget till adjunkter i egentlig bemärkelse, kontraktsadjunkter, stiftsadjunkter, kontraktsprostar och emeriti drabbar kostnaden härför allenast kyrkofonden.

Beträffande kostnaden för dyrtidstilläggen och dess fördelning mellan pastoraten och kyrkofonden har beräkning verkställts inom ecklesiastikdepartementet. Med ledning av en rörande ifrågavarande kostnad för ecklesiastik året 1923—1924 och densammas fördelning av kyrkofondskommittén utförd undersökning och kalkyl, vars resultat finnes intaget i det vid Kungl. Maj:ts proposition den 16 mars 1923, nr 215, med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1923—1924 åt präster fogade utdraget av protokoll över ecklesiastikärenden för samma dag, hava nu kostnaderna för ifrågavarande dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1925—1926 approximativt beräknats på sätt framgår av följande tablå.

	Summa dyrtidstillägg	Av totalbeloppet bestrides av	
		pastoraten	kyrkofonden
	kr.	kr.	kr.
Ordinarie präster och ständiga adjunkter	4,500,000	1,800,000	2,700,000
Adjunkter i egentlig bemärkelse	115,000		115,000
Kontraktsadjunkter m. fl.	15,000		15,000
Kontraktsprostar	30,000		30,000
Emeriti	155,000		155,000
	4,815,000	1,800,000	3,015,000

Såsom synes av tablån beräknas utgifterna för prästernas dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1925—1926 enligt föreslagna grunder uppgå till ett sammanlagt belopp av omkring 4,815,000 kronor, varav cirka 1,800,000 kronor skulle bestridas av de särskilda pastoraten, under det att omkring 3,015,000 kronor skulle komma att belasta kyrkofonden.

Jag kommer härefter till frågan om kyrkofondens förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av utgifterna för dyrtidstillägget.

Enligt å statskontorets fondbyrå verkställda approximativa beräkningar uppgick kyrkofonden den 31 december 1923 till 28,900,000 kronor och den 31 december 1924 till 34,800,000 kronor, vadan fondens inkomster under år 1924 överstigit dess utgifter — dyrtidstillägget inberäknat — för samma tid med i runt tal 5,900,000 kronor.

I 5 § första stycket lagen den 30 augusti 1918 om krigstidsunderstöd stadgas, att kyrkofonden icke må för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda. Till bestridande av kostnaden för dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1925—1926 lärer således enligt detta författningsrum få disponeras ett belopp, motsvarande skillnaden mellan fondens inkomster under år 1924 och dess så att säga ordinarie utgifter (d. v. s. de utgifter, som icke hänföra sig till dyrtidstillägget) under samma år.

Då såsom framgår av det förut sagda fonden under år 1924 ökats med cirka 5,900,000 kronor, men fondens utgifter för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1925—1926 beräknats komma att uppgå till allenast omkring 3,015,000 kronor, äro de formella förutsättningarna för beviljande av dyrtidstillägg fyllda, oberoende av huru stor del av fondens utgifter under år 1924, som kan beräknas hänföra sig till dyrtidstilläggen.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de av mig i det föregående förordade allmänna grunderna för beviljande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1925—1926 till de prästmän, som finnas omförmälda i lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner ävensom i lagen den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, därest det tal för levnadskostnadsökningen, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg utgår, blir föremål för ändring, förordna, att det till de i tjänst varande prästmännen utgående dyrtidstillägget skall undergå skäligen jämkning.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-
lan behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar,
att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta pro-
tokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Ödmann.
